

Republica Moldova
PARLAMENTUL

LEGE Nr.
din _____ 2026

**privind comemorarea victimelor foametei organizate în anii 1946-1947 de
către regimul totalitar sovietic pe teritoriul actualei Republici Moldova**

Având în vedere necesitatea onorării memoriei sutelor de mii de persoane care au devenit victime ale foametei organizate de către regimul totalitar sovietic din anii 1946–1947 pe teritoriul actualei Republici Moldova, precum și recunoașterea consecințelor sociale, demografice și umanitare ale acesteia;

exprimând respectul statului față de supraviețuitorii acestei tragedii și față de familiile victimelor, precum și solidaritatea cu suferința acestora;

luând act de datoria morală și instituțională a statului de a asigura restabilirea adevărului istoric, de a păstra memoria colectivă și de a condamna crimele comise de regimurile totalitare;

constatând că foametea organizată din anii 1946–1947 a fost, pe parcursul mai multor decenii, negată, minimalizată sau justificată în mod oficial;

reținând caracterul deliberat al politicilor promovate de regimul totalitar sovietic, care au condus la lipsirea intenționată a populației de mijloacele de subsistență pe criterii etnice și sociale, având drept consecință pierderi masive de vieți omenești, distrugerea comunităților rurale și producerea unor traume sociale de durată;

recunoscând faptul că foametea organizată din anii 1946–1947 constituie o componentă inseparabilă a sistemului de represiuni politice în masă exercitate de regimul totalitar sovietic;

în temeiul valorilor constituționale ale statului de drept, al normelor dreptului internațional și al principiilor europene privind memoria istorică, drepturile omului și justiția de tranziție,

Parlamentul adoptă prezenta lege.

Articolul 1. Recunoașterea foametei organizate din anii 1946–1947

Foametea organizată de către regimul sovietic din anii 1946–1947 pe teritoriul actualei Republici Moldova este recunoscută infracțiune împotriva umanității, comisă de regimul totalitar sovietic împotriva populației autohtone pe criterii etnice și sociale.

Articolul 2. Condamnarea Foametei organizate din anii 1946-1947

(1) Republica Moldova condamnă negarea publică, justificarea, minimalizarea sau prezentarea denaturată a foametei organizate de către regimul sovietic din anii 1946–1947 pe teritoriul actualei Republici Moldova, ca practici care aduc atingere memoriei victimelor și demnității umane.

(2) Manifestările prevăzute la alin. (1) sunt incompatibile cu valorile constituționale ale Republicii Moldova, cu principiile statului de drept și cu angajamentele internaționale ale statului în domeniul drepturilor omului și al memoriei istorice. Asemenea manifestări urmează a fi sancționate conform legislației naționale.

Articolul 3. Atribuțiile autorităților administrației publice centrale și locale

(1) Autoritățile administrației publice centrale și locale, în limita competențelor lor, au următoarele atribuții:

a) să participe la elaborarea și implementarea politicilor statului în domeniul păstrării și promovării memoriei victimelor foametei organizate din anii 1946–1947;

b) să contribuie la cercetarea multidisciplinară a acestui fenomen și consolidarea conștiinței istorice a societății, la informarea corectă a populației și a comunității internaționale cu privire la foametea organizată din anii 1946–1947;

c) să asigure studierea acestei tragedii în instituțiile de învățământ, în conformitate cu programele educaționale aprobate;

d) să întreprindă măsuri pentru comemorarea victimelor foametei organizate, inclusiv prin edificarea de muzee, monumente, memoriale și instalarea de plăci comemorative;

e) să asigure, în condițiile legii, accesul liber al cercetătorilor, instituțiilor academice, organizațiilor societății civile și al cetățenilor interesați la documentele de arhivă și alte materiale relevante privind foametea organizată din anii 1946–1947, inclusiv la certificatele care confirmă decesul persoanelor în această perioadă și alte acte de stare civilă care se referă la această tragedie.

(2) Informațiile ce se referă la foametea organizată din anii 1946–1947 și la consecințele acesteia constituie informații de interes public major, cu valoare istorică, științifică și memorială, iar prelucrarea datelor cu caracter personal aferente se realizează cu aplicarea derogărilor prevăzute de legislația în vigoare, în scopul protejării memoriei victimelor și al interesului public legitim.

(3) Se interzice crearea de obstacole administrative, procedurale sau de altă natură care ar putea împiedica, întârzia sau limita activitatea de cercetare, documentare, publicare ori diseminare a informațiilor prevăzute la prezentul articol.

Articolul 4. Politici de stat în domeniul memoriei foametei organizate din anii 1946-1947

(1) Statul asigură condițiile necesare pentru cercetarea științifică și pentru realizarea activităților de comemorare și muzeificare a foametei organizate din anii 1946-1947;

(2) Ministerul Culturii, în calitate de autoritate publică, responsabilă de politica aferentă memoriei istorice, coordonează și sprijină inițiativele publice și civice dedicate comemorării foametei organizate din anii 1946–1947 și emite recomandări metodologice în acest domeniu.

Articolul 5. Dispoziții finale

(1) Prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova;

(2) Guvernul, în termen de 6 luni după expirarea termenului de realizare a Planului de acțiuni pentru anii 2025-2028 privind promovarea culturii memoriei victimelor represiunilor politice comise de către regimul totalitar comunist pe teritoriul Republicii Moldova în perioada 1917-1989 aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 395/2025, va elabora un Program național de comemorare a victimelor regimului totalitar sovietic pe teritoriul Republicii Moldova în perioada 1917-1989.

Președintele Parlamentului

NOTA DE FUNDAMENTARE

la proiectul de Lege privind comemorarea victimelor foametei organizate în anii 1946-1947 de către regimul totalitar sovietic pe teritoriul actualei Republici Moldova

1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ
Proiectul de Lege privind Foametea din 1946-1947 a fost elaborat de Ministerul Culturii.
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului Actului normativ
2.1. Temeiul legal sau, după caz, sursa proiectului actului normativ
Elaborarea proiectului hotărârii de Guvern este corelată cu Strategia națională pentru cultură și patrimoniu pentru anii 2025-2035, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 623/2025 (OG 2. <i>Un patrimoniu cultural protejat, valorificat și accesibil, prin consolidarea cadrului normativ și instituțional, intervenții sustenabile și măsuri integrate de conservare, promovare și gestionare a riscurilor; Direcția prioritară de intervenție: Promovarea patrimoniului cultural și a culturii memoriei prin intermediul programelor educaționale și campanii de sensibilizare, destinate cultivării respectului față de valorile istorice, tradiții și moștenirea culturală, ca fundamente ale identității naționale</i>). Totodată, proiectul a fost elaborat în vederea realizării Planului de acțiuni al Ministerului Culturii pentru anul 2026, aprobat prin Ordinul ministrului culturii nr. 30/2026 (Obiectivul 1.2. <i>Punerea în valoare a patrimoniului cultural, diversității culturale și a culturii memoriei, acțiunea nr. 22</i>)
2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative.
Anii 2026-2027 reprezintă aniversarea a 80 de ani de la foametea organizată din anii 1946–1947 produsă pe teritoriul actualei Republici Moldova, un eveniment istoric cu impact major umanitar, demografic și social, confirmat de cercetările istorice, demografice și arhivistice, precum și de documentele administrative ale perioadei respective. Consecințele acestei tragedii continuă să afecteze memoria colectivă și patrimoniul documentar național, fiind recunoscute în mediul științific și în discursul public drept parte a politicilor represive promovate de regimul totalitar sovietic. Față de Ucraina și statele baltice, în Republica Moldova, foametea organizată are o recunoaștere fragmentară, fără o lege-cadru care să stabilească în mod expres statutul juridic și memorial al acestui fenomen, precum și calificarea acestuia în raport cu categoriile crimelor internaționale. De asemenea, legislația existentă nu prevede obligațiile autorităților publice privind cercetarea, documentarea, comemorarea și valorificarea patrimoniului aferent. Normele actuale în domeniul condamnării regimurilor totalitare și al comemorării victimelor represiunilor politice au caracter general și nu tratează distinct foametea organizată ca fenomen istoric și juridic separat. Totodată, legislația în vigoare nu conține prevederi exprese privind condamnarea publică a negării, justificării sau minimalizării publice a foametei organizate din anii 1946–1947. Se constată, de asemenea, absența unor prevederi legale care să reglementeze explicit statutul de interes public major al informațiilor documentare referitoare la foametea organizată din anii 1946–1947, inclusiv în raport cu regimul datelor cu caracter personal și cu procedurile administrative de acces la arhive, fapt ce poate conduce la practici administrative neuniforme și la restricționarea nejustificată a activităților de cercetare științifică și documentare. În acest context, intervenția legislativă derivă din necesitatea instituirii unui cadru normativ coerent și previzibil privind recunoașterea, calificarea, cercetarea și comemorarea

foametei organizate din anii 1946–1947, pentru consolidarea politicilor de memorie istorică și pentru eliminarea lacunelor normative existente.

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Proiectul de lege instituie un cadru normativ special privind recunoașterea și calificarea juridico-memorială a foametei organizate din anii 1946–1947 pe teritoriul actualei Republici Moldova, precum și stabilirea obligațiilor autorităților publice în domeniul cercetării, educației și comemorării acestui eveniment.

Proiectul prevede:

- recunoașterea expresă a foametei organizate din anii 1946–1947 drept crimă împotriva umanității, comisă de regimul totalitar sovietic;
- condamnarea negării, justificării sau minimalizării publice a acestei tragedii, cu trimitere la sancționarea conform legislației penale;
- stabilirea obligațiilor autorităților publice centrale și locale privind politicile de memorie, cercetarea, educația și comemorarea victimelor;
- asigurarea accesului prioritar la documentele și informațiile relevante din arhive;
- instituirea responsabilităților Guvernului de a adopta măsuri de implementare, inclusiv programe de comemorare și dezvoltarea infrastructurii memoriale.

Elementele noi constau în reglementarea prin lege specială a statutului juridic și memorial al foametei organizate din anii 1946–1947, introducerea obligațiilor legale explicite pentru autorități și stabilirea unui regim normativ clar privind protejarea memoriei victimelor și accesul la documentare.

3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare

În procesul elaborării proiectului au fost analizate mai multe opțiuni alternative de reglementare.

Opțiunea menținerii cadrului normativ existent, fără intervenție legislativă distinctă, nu a fost reținută, deoarece reglementările actuale au caracter general și fragmentar și nu asigură recunoașterea juridică expresă a foametei organizate din anii 1946–1947, nici stabilirea obligațiilor clare ale autorităților publice în domeniul cercetării, comemorării și politicilor de memorie.

Opțiunea reglementării prin hotărâre de Guvern sau acte normative subordonate legii nu a fost acceptată, întrucât obiectul reglementării vizează calificări juridico-memoriale, principii de politică publică și garanții de drepturi, care necesită consacrare la nivel de lege și nu pot fi stabilite adecvat prin acte subordonate.

Opțiunea integrării prevederilor într-un act normativ general privind condamnarea regimurilor totalitare nu a fost reținută, deoarece ar menține caracterul generic al reglementării și nu ar oferi un cadru normativ clar și aplicabil specific foametei organizate din anii 1946–1947.

4. Analiza impactului de reglementare

4.1. Impactul asupra sectorului public

Implementarea proiectului de lege are impact asupra sectorului public prin stabilirea unor atribuții explicite pentru autoritățile administrației publice centrale și locale în domeniul politicilor de memorie istorică, cercetării, educației și comemorării foametei organizate din anii 1946–1947.

Impactul constă în:

• consolidarea competențelor instituțiilor responsabile de politici ale memoriei, educație, cultură și arhive, prin includerea expresă a obligațiilor de cercetare, documentare și informare publică; • necesitatea coordonării interinstituționale între autoritățile din domeniile culturii, educației, arhivelor și administrației publice locale; • ajustarea procedurilor administrative privind accesul la documente de arhivă și informații cu valoare istorică; • elaborarea și implementarea unor programe și măsuri de comemorare la nivel național și local.
<i>4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative</i>
Proiectul nu instituie structuri administrative noi și nici nu prevede acordarea de daune victimelor Foamei organizate din anii 1946-1947, iar atribuțiile prevăzute urmează a fi realizate, preponderent, în baza competențelor existente ale autorităților publice, cu eventuală redistribuire de sarcini și resurse. Impactul administrativ este unul moderat și gestionabil în cadrul capacităților instituționale curente.
<i>4.3. Impactul asupra sectorului privat</i>
Nu este aplicabil
<i>4.4. Impactul social</i>
Proiectul de lege are un impact social pozitiv, prin consolidarea politicilor de memorie istorică, recunoașterea oficială a suferinței victimelor foametei organizate din anii 1946–1947 și promovarea responsabilității publice, bazate pe adevărul istoric. Impactul social constă în: • recunoașterea și valorizarea memoriei victimelor și a supraviețuitorilor, cu efect reparator moral și simbolic; • consolidarea conștiinței istorice și a educației civice prin includerea subiectului în programele educaționale și activitățile publice de informare; • sprijinirea cercetării și accesului public la informații istorice relevante; • reducerea riscului de distorsionare și negare a faptelor istorice grave în spațiul public; • stimularea inițiativelor comunitare și civice de comemorare și memorializare. Proiectul nu generează efecte sociale negative directe și nu restrânge drepturi fundamentale
<i>4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal</i>
Proiectul de lege are impact asupra regimului juridic al datelor cu caracter personal în măsura în care reglementează accesul la documente de arhivă și la informații istorice referitoare la victimele foametei organizate din anii 1946–1947. Proiectul stabilește principiul accesului prioritar la informațiile cu valoare istorică și memorială majoră, în scop de cercetare, documentare și comemorare, cu aplicarea garanțiilor și derogărilor prevăzute de legislația privind protecția datelor cu caracter personal în scopuri istorice, științifice și de interes public. Proiectul nu autorizează prelucrarea nelimitată a datelor cu caracter personal, ci instituie un temei juridic clar pentru accesul și utilizarea acestora în scopuri istorice și memoriale, în concordanță cu cadrul normativ național și standardele aplicabile în materie de protecție a datelor.
<i>4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen</i>
Nu este aplicabil
<i>4.5. Impactul asupra mediului</i>

Nu este aplicabil
<i>4.6. Alte impacturi și informații relevante</i>
Nu este aplicabil
5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE
<i>5.1. Măsuri normative necesare pentru transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională</i>
Nu este aplicabil
<i>5.2. Măsuri normative care urmăresc crearea cadrului juridic intern necesar pentru implementarea legislației UE</i>
Nu este aplicabil
6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ
Respectarea prevederilor Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative și ale Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional a fost asigurată prin plasarea anunțului de intenție pe pagina web a ministerului (www.mc.gov.md), secțiunea – Transparența decizională precum și pe pagina web oficială particip.gov.md (https://particip.gov.md/ro/document/stages/*/15928). Adițional, proiectul a fost consultat, în cadrul Ședinței Consiliului Memoriei din data de 04.02.2026 (https://mc.gov.md/ro/content/la-prima-sedinta-din-acest-membrii-consiliului-memoriei-au-stabilit-prioritatile-si) Proiectul urmează a fi supus avizării de către Ministerul Educației și Cercetării, Agenția Națională a Arhivelor, Centrul pentru Comunicare Strategică și Contracurare a Dezinformării, Congresul Autorităților Locale din Moldova, în conformitate cu Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative.
7. Concluziile expertizelor
Proiectul va fi supus expertizei anticorupție de către Centrul Național Anticorupție și expertizei juridice de către Ministerul Justiției.
8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent
Nu este aplicabil
9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ
Implementarea prevederilor proiectului de lege se va realiza prin măsuri normative, instituționale și organizatorice, în limitele competențelor autorităților publice centrale și locale, fără instituirea obligatorie a unor structuri administrative noi. În vederea aplicării eficiente a legii, vor fi necesare următoarele măsuri: • aducerea actelor normative subsecvente în concordanță cu prevederile legii; • coordonarea interinstituțională între autoritățile din domeniile culturii, educației, cercetării și arhivelor; • elaborarea sau actualizarea programelor educaționale și a ghidurilor metodologice privind studierea foametei organizate din anii 1946–1947; • dezvoltarea și susținerea programelor și acțiunilor de comemorare și memorializare la nivel național și local; • facilitarea accesului la documentele de arhivă și la informațiile relevante pentru cercetare, în condițiile legii; • emiterea, după caz, a recomandărilor metodologice de către autoritatea publică responsabilă de politicile memoriei istorice. Implementarea unor prevederi ale proiectului de lege sunt în curs de realizare în baza Hotărârii Guvernului nr. 395/2025 privind aprobarea Planului de acțiuni pentru anii 2025–2028 privind promovarea culturii memoriei victimelor represiunilor politice comise de către

regimul totalitar comunist pe teritoriul Republicii Moldova în perioada 1917–1989, care conține deja măsuri relevante în domeniul cercetării, educației și comemorării victimelor Foametei organizate din anii 1946-1947. Proiectul de lege vine să asigure un cadru normativ mai clar și coerent pentru realizarea acestor acțiuni și creează premise juridice suplimentare pentru extinderea și facilitarea accesului la date și documente de importanță majoră pentru activitatea de cercetare științifică și documentare istorică.

Secretar de stat

Corneliu CIRIMPEI

Nr. 04/1-07/324 din 11.02.2026

Cancelaria de Stat

În temeiul pct. 197 din Regulamentul Guvernului, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 610/2018, Ministerul Culturii prezintă spre înregistrare și examinare în cadrul ședinței secretarilor generali ai ministerelor, proiectul Legii privind comemorarea victimelor foametei organizate în anii 1946-1947 de către regimul totalitar sovietic pe teritoriul actualei Republici Moldova.

CERERE

privind înregistrarea de către Cancelaria de Stat a proiectelor de acte ale Guvernului

Nr. crt.	Criterii de înregistrare	Nota autorului
1.	Categoria și denumirea proiectului	Proiectul de Lege cu privire la foametea organizată din anii 1946-1947
2.	Autoritatea care a elaborat proiectul	Ministerul Culturii
3.	Justificarea depunerii cererii	Depunerea proiectului de Lege este justificată de necesitatea instituirii unui cadru normativ clar privind recunoașterea și calificarea juridico-memorială a foametei organizate din anii 1946–1947, precum și stabilirea obligațiilor autorităților publice în domeniul cercetării, accesului la documente și comemorării victimelor. Proiectul vine să acopere lacunele cadrului normativ existent, să consolideze politicile de memorie istorică și să ofere teme juridic coerent pentru acțiunile de documentare și cercetare, în concordanță cu valorile statului de drept și standardele privind memoria crimelor regimurilor totalitare.
4.	Referința la documentul de planificare care prevede elaborarea proiectului (PNA, PND, PNR, alte documente de planificare sectoriale)	Elaborarea proiectului de Lege este corelată cu Strategia națională pentru cultură și patrimoniu pentru anii 2025-2035, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 623/2025 (OG 2. <i>Un patrimoniu cultural protejat, valorificat și accesibil, prin consolidarea cadrului normativ și instituțional, intervenții sustenabile și măsuri integrate de conservare, promovare și gestionare a riscurilor; Direcția prioritară de intervenție: Promovarea patrimoniului cultural și a culturii memoriei prin intermediul programelor</i>

		<i>educaționale și campanii de sensibilizare, destinate cultivării respectului față de valorile istorice, tradiții și moștenirea culturală, ca fundamente ale identității naționale).</i> Totodată, proiectul a fost elaborat în vederea realizării Planului de acțiuni al Ministerului Culturii pentru anul 2026, aprobat prin Ordinul ministrului culturii nr. 30/2026 (Obiectivul 1.2. Punerea în valoare a patrimoniului cultural, diversității culturale și a culturii memoriei, acțiunea nr. 22).
5.	Lista autorităților și instituțiilor a căror avizare este necesară	Ministerul Educației și Cercetării Agenția Națională a Arhivelor Centrul pentru Comunicare Strategică și Contracurare a Dezinformării Congresul Autorităților Locale din Moldova
6.	Termenul – limită pentru depunerea avizelor/expertizelor	10 zile
7.	Persoana responsabilă de promovarea proiectului	Irina Briceag, consultantă principală, Direcția Patrimoniu Cultural, Ministerul Culturii, tel.: 068362228, e-mail: irina.briceag@mc.gov.md
8.	Anexe	1. Proiectul de Lege 2. Nota de fundamentare
9.	Data și ora depunerii cererii	Conform semnăturii electronice
10.	Semnătura	Semnat electronic

Secretar de stat

Corneliu CIRIMPEI

Ex.: Irina Briceag, consultantă principală
Tel.: 068362228
E-mail: irina.briceag@mc.gov.md